

GİRİŞ

Stigma kelime kökeni olarak Latince “*stigmat*” (işaret, damga) kelimesinden köken alır ve kavramın öncüsü Amerikalı sosyolog Erving Goffmandır. Goffmann 1963 yılında yaptığı tanımlamada; damgalanan bireylere daha az değer verildiğini, bu damgalamayı taşıyan kişilerin daha az talep edilir kişiler olduğunu ve bazen de damgalamaya maruz kalan kişilerin insan gibi dahi algılanmadıklarını belirtmiştir(1). Yine Goffman’ a göre bu damgalanma kişilerin bedensel/ fiziki engelleri, kişilerin kişilik özellikleri veya sahip oldukları etnik ve sınıfsal özellikleri gibi farklı özelliklerine karşı olabilir(2). Antik çağlarda suçlular ve köleler gibi grupların ayırt edilmesi için vücutlarına izler yapılmış, sonrasında ise ilerleyen çağlarda özellikle enfeksiyon hastalara (tüberküloz, sifiliz vs.) uygulandığı görülmektedir.

Genel Bilgiler ve Son Gelişmeler

Herhangi bir hastalığa karşı da oluşabilecek damgalama, kişinin sahip olduğu hastalığın ve oluşturduğu diğer çok yönlü sorunlar kadar önemli bir kavramdır. Dünya Sağlık Örgütü sağlık kavramını “fiziksel, sosyal ve psikolojik tam bir iyilik hali” olarak adlandırmaktadır(3). Daha sonra bu tanıma manevi iyilik hali kavramını da eklemiş olup bireyin sağlık ile ilgili kavramlarının korun-

¹ Uzm. Dr., Bezmialem Vakıf Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi, ftmakyuz@yahoo.com.tr

pek çok klinik durumda daha önce incelenmiş ve etkin stratejiler geliştirilmiş durumlar olup, daha önceki öğrenilen derslerin yeni alanlara da uygulanması mücadeleyi daha etkin hale getirecektir.

KAYNAKLAR

1. Yıldız E, Çaydam ÖD. Sistematik Derleme: Kanserli Hastalara Yönelik Damgalama İle İlgili Araştırmaların Sistematik Bir Analizi. *Sağlık ve Toplum*, 2020, 30.1: 9-25.
2. Yaşar Ö, Avcı N. Değişen Yaşlılık Algısı: COVID-19 ile Damgalanan Yaşlılar. *Electronic Turkish Studies*, 2020, 15.4.
3. Oran NT, Şenuzun F. Toplumda kırılması gereken bir zincir: HIV/AIDS stigmatı ve baş etme stratejileri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* 5.1(2008): 1-16.
4. Baysal G. Ö. D. Damgalanma ve Ruh Sağlığı. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*. 2013; 22(2): 239-251.
5. Phelan JC, Link BG, Dovidio JF. Stigma and prejudice: one animal or two? *Soc Sci Med* 2008;3: 358-67
6. Yuan K, Huang XL, Yan W, et al. A systematic review and meta-analysis on the prevalence of stigma in infectious diseases, including COVID-19: a call to action. *Mol Psychiatry*. 2021;27:1-15. doi: 10.1038/s41380-021-01295-8.
7. Oban G, Küçük L. Damgalama erken yaşlarda başlar. Gençlerde ruhsal hastalıklara yönelik damgalamayla mücadelede eğitimin rolü. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2011, 2.3: 141-148.
8. Thornicroft G, Rose D, Mehta N. Discrimination against people with mental illness: what can psychiatrists do? *Advances in Psychiatric Treatment*. 2010;16(1):53-59. doi:10.1192/apt.bp.107.004481
9. Bostancı N. Ruhsal bozukluğu olan bireylere yönelik stigma ve bunun azaltılmasına yönelik uygulamalar. *Düşünen Adam*, 2005, 18.1: 32-38.
10. Minichil W, Getinet W, Kassew T. Prevalence of perceived stigma and associated factors among primary caregivers of children and adolescents with mental illness, Addis Ababa, Ethiopia: Cross-sectional study. *PLoS One*. 2021; 16(12):e0261297. doi: 10.1371/journal.pone.0261297.
11. Lim PK, Hankir A, Zaman R. Innovative Interventions to Reduce the Stigma Attached to Intellectual Disabilities: A Narrative Review. *Psychiatr Danub*. 2021;33(Suppl 11):74-78.
12. Grothe L, Grothe M, Wingert J, et al. Stigma in Multiple Sclerosis: The Important Role of Sense of Coherence and Its Relation to Quality of Life. *Int J Behav Med*. 2021 Oct 12. doi: 10.1007/s12529-021-10030-0. Epub ahead of print.
13. Parikh SK, Kempner J, Young WB. Stigma and Migraine: Developing Effective Interventions. *Curr Pain Headache Rep*. 2021;25(11):75. doi: 10.1007/s11916-021-00982-z.
14. Simpson S, Furlong M, Giebel C. Exploring the enablers and barriers to social prescribing for people living with long-term neurological conditions: a focus group investigation. *BMC Health Serv Res*. 2021;21(1):1230. doi: 10.1186/s12913-021-07213-6.
15. Bacsu JD, Johnson S, O'Connell ME, et al. Stigma Reduction Interventions of Dementia: A Scoping Review. *Can J Aging*. 2021; 13:1-11. doi: 10.1017/S0714980821000192. Epub ahead of print.

16. Fulton M, Srinivasan VN. Obesity, Stigma And Discrimination. 2021 Mar 16. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2021 Jan-. PMID: 32119458.
17. Almutairi BF, Alsaygh KW, Altamimi MM et al. Internalized Weight Stigma: Prevalence and Association With Psychiatric Disorder Among Overweight and Obese Individuals. *Cureus*. 2021;13(10):e18577. doi: 10.7759/cureus.18577.
18. Warnick JL, Darling KE, West CE, et al. Weight Stigma and Mental Health in Youth: A Systematic Review and Meta-Analysis. *J Pediatr Psychol*. 2021;jsab110. doi: 10.1093/jpepsy/jsab110. Epub ahead of print.
19. Gmeiner MS, Warschburger P. Interrelation between weight and weight stigma in youth: is there evidence for an obesogenic vicious cycle? *Eur Child Adolesc Psychiatry*. 2021. doi: 10.1007/s00787-021-01922-3. Epub ahead of print.
20. Thillainadesan J, Scott IA, Le Couteur DG. Frailty, a multisystem ageing syndrome. *Age Ageing*. 2020;49(5):758-763. doi: 10.1093/ageing/afaa112.
21. Armoon B, Higgs P, Fleury MJ, et al. Socio-demographic, clinical and service use determinants associated with HIV related stigma among people living with HIV/AIDS: a systematic review and meta-analysis. *BMC Health Serv Res*. 2021;21(1):1004. doi: 10.1186/s12913-021-06980-6.
22. Yılmaz Y, Erdoğan A, Hocaoglu C. COVID-19 and Stigma. *Kocaeli Med J*. 2021; 10(1): 47-55
23. Li M, Long J, Wang X, et al. A Comparison of COVID-19 Stigma and AIDS Stigma During the COVID-19 Pandemic: A Cross-Sectional Study in China. *Front Psychiatry*. 2021;12:782501. doi: 10.3389/fpsy.2021.782501.
24. Taylor S, Landry CA, Rachor GS, et al. Fear and avoidance of healthcare workers: An important, under-recognized form of stigmatization during the COVID-19 pandemic. *J Anxiety Disord*. 2020 ;75:102289. doi: 10.1016/j.janxdis.2020.102289. Epub 2020 Aug 19.
25. Tseng WT, Lee Y, Hung CF, et al. Stigma, depression, and anxiety among patients with head and neck cancer. *Support Care Cancer*. 2021. doi: 10.1007/s00520-021-06550-w. Epub ahead of print.
26. Reid U. Stigma of hair loss after chemotherapy. *Paediatr Nurs* 1997; 9:16–18.
27. Jankowiak B, Kowalewska B, Krajewska-Kułak E, et al. The Sense of Stigmatization in Patients with Plaque Psoriasis. *Dermatology*. 2021;237(4):611-617. doi: 10.1159/000510654.
28. Wu JH, Cohen BA. The stigma of skin disease. *Curr Opin Pediatr*. 2019;31(4):509-514. doi: 10.1097/MOP.0000000000000792.
29. Özmen, S, Erdem, R. Damgalamanın Kavramsal Çerçevesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2018; 23(1): 185-208.
30. Tseng WT, Lee Y, Hung CF, et al. Validation of the Chinese Version of the Shame and Stigma Scale in Patients with Head and Neck Cancer. *Cancer Manag Res*. 2019;11:10297-10305. doi: 10.2147/CMAR.S228843.
31. Corrigan PW, Penn DL. Lessons from social psychology on discrediting psychiatric stigma. *Am Psychol*. 1999;54(9):765-76. doi: 10.1037//0003-066x.54.9.765.
32. Lim PK, Hankir A, Zaman R. Innovative Interventions to Reduce the Stigma Attached to Intellectual Disabilities: A Narrative Review. *Psychiatr Danub*. 2021;33(Suppl 11):74-78.